

Eide Revisjon AS
Mellomila 93a
7018 TRONDHEIM

VÅR REFERANSE
19/2236

DERES REFERANSE

DATO
08.10.2019

Merknader etter stedlig tilsyn

1. Innledning

Finanstilsynet viser til stedlig tilsyn avholdt 11. – 13. juni 2019 med Eide Revisjon AS (selskapet), Finanstilsynets foreløpige merknader datert 27. juni 2019 og selskapets svar i brev av 4. september 2019.

Bakgrunn for tilsynet var kvalitetskontroller som Den norske Revisorforening (DnR) gjennomførte hos selskapet i 2017 og 2018. Finanstilsynet har gjennomgått og vurdert seks revisjonsoppdrag. Finanstilsynet har ikke gjennomført generell kontroll av disse oppdragene, men har avgrenset kontrollen til utvalgte områder, med utgangspunkt i problemstillingene belyst i rapporter etter DnRs kontroller.

2. Kvalitetskontroll fra DnR

I 2017 gjennomførte DnR ordinær kvalitetskontroll med selskapet. Resultatene av kontrollen ble vurdert som ikke tilfredsstillende. DnR avholdt oppfølgingskontroll i 2018. På bakgrunn av kontrollene mente DnR at det kunne være rimelig grunn til å vurdere om vilkårene for tilbakekall av godkjenningen som revisor var oppfylt. Selskapet og oppdragsansvarlig revisor ble derfor innrapportert til Finanstilsynet 28. januar 2019. DnRs kontroll i 2018 er oppsummert slik:

"Handlingsplanen synes kun å være delvis implementert. Det er avdekket også andre mangler ved årets kontroll. Eksempler på dette er:

- *Mangler ved de analytiske substanskontroller som gjør at de utgjør svake revisjonsbevis*
- *Generelt mangler ved revisjon av inntekter*
- *Ingen identifisering av risikoer, til tross for bransjer hvor Skatteetaten vurderer at det foreligger forhøyet risiko for svart omsetning*
- *Manglende dokumentasjon av hvilket utvalg som er kontrollert ved test av reise og sosialkostnader*
- *Mangler ved vurderingen av fortsatt drift og hendelser etter balansedagen*
- *Ikke tilstrekkelige handlinger ved revisjon av leverandørgjeld*
- *Mangler ved dokumentasjon av valgte vesentlighetsgrenser*
- *Kun analytisk test av gyldighet lønn"*

3. Selskapets interne kvalitetskontrollsystem og hvitvaskingsrutiner

I forkant av tilsynet mottok Finanstilsynet dokumentet som beskriver hvordan selskapet ivaretar kravene til kvalitetskontroll i revisorloven og ISQC1.

Finanstilsynet mottok videre selskapets dokumenterte rutiner som skal sikre at selskapet oppfyller kravene i hvitvaskingsloven, jf. hvitvaskingsloven § 8. Selskapets rutinebeskrivelser må inkludere kravene i ISQC1 og hvitvaskingsregelverket. Kravene i hvitvaskingsloven gjelder også for en virksomhet med begrenset klientportefølje. Det kreves blant annet at tidspunkt for gjennomføringen av kundekontroller er angitt, i henhold til hvitvaskingsloven § 11. Videre kreves det beskrevet hvilke handlinger som skal gjennomføres og hvilke opplysninger som skal innhentes, som del av kundekontrollen i henhold til hvitvaskingsloven §§ 12 og 13.

Mangelen i beskrivelsen av rutinene vurderes å være manglende oppfyllelse av kravet i hvitvaskingsloven § 8 nr. 3 om dokumentasjon av selskapets hvitvaskingsrutiner.

Finanstilsynet har merket seg at revisor etter det stedlige tilsynet har foretatt endringer i den dokumenterte rutinen for overholdelse av hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet legger til grunn at revisor sørger for at ansvaret for overholdelse av regelverket blir ivaretatt på en hensiktsmessig måte.

4. Finanstilsynets stedlige tilsyn

Under tilsynet gjennomgikk Finanstilsynet dokumentasjonen for seks utvalgte revisjonsoppdrag, heretter omtalt som oppdrag A til F. som det var avgitt revisjonsberetning for. Formålet var å kontrollere revisjonsutførelsen for regnskapsåret 2018.

4.1 Dokumentasjon

For alle gjennomgåtte oppdrag er det svakheter ved dokumentasjon av risikovurdering, gjennomførte revisjonshandlinger og innhentede revisjonsbevis. Dette gjelder både revisors beskrivelse av nevnte forhold, henvisninger til underliggende dokumentasjon (elektroniske filer mv) som skal dokumentere revisjonshandlingen og hvordan revisor har benyttet denne dokumentasjonen som grunnlag for sine konklusjoner. Ved Finanstilsynets gjennomgang av oppdragene har revisors forklaringer gjort det klart at revisor har utført mer i revisjonen enn det som kommer frem av dokumentasjonen. Revisor har i en rekke tilfeller innhentet og benyttet dokumenter, kopier og filer uten å beskrive nærmere hva disse har vært benyttet til, det vil si hvilke revisjonshandlinger som har vært utført på grunnlag av dette. Slike innhentete dokumenter er arkivert i revisjonsverktøyet, men det mangler kobling/kontrollspor til/fra aktuelle revisjonshandlinger.

I revisors risikovurderinger er det også delvis motstrid mellom tabellen i revisjonsprogrammet som viser "angrepsvinkel", og revisors skriftlige vurderinger og planlagte og utførte videre revisjonshandlinger.

Revisjonsdokumentasjonen for de ulike steg i revisjonsprosessen må være konsistent med hvordan revisjonen er planlagt, utført og konkludert på. Revisjonshandlinger som utføres må dokumenteres på en måte som gjør at de kan etterprøves, og revisor må forklare hvordan dokumentasjon som blir innhentet anvendes i revisjonsarbeidet. Dokumentasjon som innhentes, men som ikke er relevant for revisjonen skal ikke arkiveres i revisjonsverktøyet. Manglende beskrivelser og sammenhenger i

Revisjonsdokumentasjonen gjør det utfordrende og tidkrevende å forstå hva revisor har gjort uten bistand og forklaringer fra revisor selv. Revisor har selv under tilsynet erkjent denne mangelen.

Revisor har ikke på en tilstrekkelig måte har oppfylt kravet i revisorloven § 5-3 første ledd og ISA 230 punkt 8 om at revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført, samt resultatet av revisjonen på en måte som er tilstrekkelig til å kunne underbygge og etterprøve revisors konklusjoner.

4.2 Inntekter

For oppdrag A er målsettingen fullstendighet av inntekter kontrollert gjennom at revisor har kontrollert et utvalg av prosjekter. Det er dokumentert hvilke prosjekter som ble kontrollert, men revisor har ikke begrunnet utvalgsstørrelsen eller dokumentert hvilke forhold han har kontrollert nærmere i de utvalgte prosjektene. Revisor forklarte under det stedlige tilsynet at han for hvert av de utvalgte prosjektene har kontrollert ordrene mot utgående fakturaer tilknyttet prosjektet. Revisor erkjente at dokumentasjonen av den gjennomførte revisjonshandlingen inneholder betydelige mangler. Mangelen gjør det vanskelig for Finanstilsynet å konkludere med at revisor har dokumentert at tilstrekkelig revisjonsbevis for inntektenes fullstendighet er innhentet.

Dokumentasjonsmanglene vurderes å være manglende oppfyllelse av revisorloven § 5-3 første ledd, jf. ISA 230 punkt 8.

For oppdrag B utgjøres foretakets inntekter av engrossalg, salg gjennom butikker og nettbutikksalg. For å revidere fullstendigheten av inntektene har revisor foretatt følgende revisjonshandlinger:

- a. Test av kontroll for at utgående fakturaer er bokført i regnskapssystemet. Denne testen omfattet alle inntektsstrømmene.
- b. Test av dagsoppgjør, som gjaldt butikk- og nettbutikksalget.
- c. Analytisk kontroll av bruttofortjenesten.

For engros-inntektene i oppdrag B har revisor ikke foretatt revisjonshandlinger for å kontrollere at alle ordre blir fakturert. Videre hadde revisor ikke dokumentert hvilke fakturaer som ble valgt ut for testing i revisjonshandling a. ovenfor, eller begrunnet sitt valg av utvalgsstørrelse for kontroll.

Selv om bruttofortjenesteanalyse viser samsvar med teoretisk bruttofortjeneste/avanse innenfor det som er akseptable avvik og vesentlighetsgrenser, er Finanstilsynets vurdering at revisor ikke har dokumentert at tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis er innhentet for engrosinntekter. Det er brudd på revisorloven § 5-3 første ledd og ISA 230 punkt 8.

For oppdrag C og D har revisor gjennomført revisjonshandlinger som er egnet til å underbygge både fullstendighet og gyldighet av salg, herunder analytisk kontroll av inntektene og kontroll av at alle kundefordringer er betalt. En gjennomgang av revisjonshandlingene viser imidlertid at revisors inntektsanalyser ikke tilfredsstillende kravene i ISA 520, hovedsakelig hva gjelder vurdering av analysens egnethet som revisjonshandling og undersøkelse av analysens resultat, jf. ISA 520 punkt 5 og 7. Grunnet dette kan ikke Finanstilsynet konkludere at revisor har innhentet tilstrekkelig revisjonsbevis for inntektenes fullstendighet. Forholdet utgjør brudd på revisorloven § 5-2 annet ledd, jf. ISA 500 punkt 6.

4.3 Lønn

For oppdrag A har revisor revidert foretakets lønn gjennom substanskontroll og har i den sammenheng valgt ut lønnsdokumentasjon for én måned for kontroll. Revisor har ikke begrunnet at én måned er et tilstrekkelig stort utvalg, eller hvilke forhold han har kontrollert. Revisor erkjente under det stedlige tilsynet at dokumentasjonen av revisjonshandlingen er mangelfull. Finanstilsynet vurderer forholdet å være manglende oppfyllelse av revisorloven § 5-3 første ledd, jf. ISA 230 punkt 8.

For oppdrag C har revisors hovedhandling for å revidere lønnskostnadene vært en analyse av lønnskostnadene sammenlignet med året før. Revisor har imidlertid ikke fastsatt en forventningsverdi og akseptabelt avvik til bruk i analysen, slik ISA 520 punkt 5 c-d krever. Analysen har ikke vært den eneste revisjonshandlingen for lønnskostnadene, men revisjonsbevisene innhentet ved de resterende handlingene har alene ikke kunnet gi tilstrekkelig betryggende sikkerhet for regnskapsposten. Finanstilsynets vurdering er derfor at revisor ikke har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessige revisjonsbevis for lønnskostnadene, i samsvar med kravene etter revisorloven § 5-2 annet ledd og ISA 500 punkt 6.

5. Oppsummering og Finanstilsynets vurdering

Tilsynet avdekket mangler i revisjonsutøvelsen. Det vises særlig til dokumentasjonsmangler knyttet til revisjon av inntekter. Grove brudd på revisorloven § 5-3 kan i seg selv være grunnlag for tilbakekall av godkjenning, jf. revisorloven 9-1 3. ledd punkt 2. Finanstilsynet har derfor vurdert om godkjenningen som revisor skal kalles tilbake.

Det stedlige tilsynet, og handlingsplanen som er mottatt i etterkant av tilsynet, viser at revisor er i gang med en prosess som underbygger at selskapet fremover vil gjennomføre og dokumentere revisjonsarbeidet i henhold god revisjonsskikk. Finanstilsynet legger derfor til grunn at revisjonen for fremtiden vil bli utøvd i samsvar med revisorlovens krav. Finanstilsynet ber om at resultatet av intern kvalitetskontroll, jf. revisorloven 5b-1 og ISQC1 punkt 48a utført høsten 2019 og høsten 2020, oversendes Finanstilsynet **innen 1. desember 2020**.

For Finanstilsynet

Anders Grini
tilsynsrådgiver

Damir Bratic
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.